

Cabo Verde

*Song Thao

Trước khi trái banh lăn tại World Cup 2026, nếu có ông nào vỗ ngực biết Cape Verde là cái giống gì thì có thể liệt ông này vào loại ôm một thùng thuốc nổ.

Cape tiếng Anh là một mũi đất, tiếng Portugal là Cabo. Verde là màu xanh lá. Vậy cái mũi này mọc ở đâu? Thưa ở giữa biển Atlantic, nơi phía tây của Phi châu, ngang với Senegal. Cabo Verde gồm 9 hòn đảo núi lửa có người ở, 1 đảo không có người ở và vô số hòn đảo nhỏ khác. Thủ đô là Praia, nằm trên đảo Santiago. Ngôn ngữ chính thức là tiếng Bồ Đào Nha tuy nhiên ngôn ngữ thông dụng lại là tiếng Creole. Nếu rảnh rồi ngồi rà qua bản đồ thế giới, chắc ít người nhận ra đất

nước tí hon nằm dài trên 620 cây số này. Theo ước tính vào năm 2026, dân số chỉ vồn vện có 491.200 người. Con số khiêm nhường này lại thuộc nhiều sắc dân. Đa số là người lai Âu châu và Phi châu được gọi là mestico hay crioulo. Một số ít người Phi châu. Dân Âu châu chính gốc cũng chỉ là thiểu số gồm hậu duệ của người Bồ Đào Nha cũng như người gốc Ý, Pháp và Anh. Đặc biệt có một số nhỏ người Do Thái bị trục xuất từ bán đảo Iberia vào thế kỷ 15 và 16 và những thương gia Do Thái từ Maroc tới lập nghiệp từ thế kỷ 19. Phần lớn dân chúng theo đạo Công giáo La Mã.

Với diện tích 4.033 cây số vuông, so với Việt Nam chỉ bằng 1 phần 241, chúng ta có nhìn mỗi mắt trên bản đồ thế giới cũng chẳng thấy cái đầu kim này nằm ở nơi đâu. Vậy mà các nhà thám hiểm Bồ Đào Nha đã kiếm thấy đảo này từ năm 1460 khi không có cư dân trên đảo. Họ tình mất thật! Năm 1495, Cabo Verde trở thành thuộc địa của Bồ Đào Nha. Với vị trí nằm ngay trên thương lộ nối Châu Phi, Châu Á và Châu Mỹ, Cabo Verde trở thành trung tâm buôn bán nô lệ nhộn nhịp cho tới năm 1876, khi chế độ nô lệ bị bãi bỏ. Năm 1951, Cabo Verde trở thành một tỉnh hải ngoại của Bồ Đào Nha. Năm 1961, mọi người dân trên đảo được trao quốc tịch Bồ và được coi như bình đẳng về mặt luật pháp với dân ở chính quốc. Với cuộc đảo chánh năm 1974 ở chính quốc, Bồ Đào Nha theo chính sách "giải thực" trao trả độc lập cho các xứ thuộc địa. Ngày 20/12/1974 Cabo Verde trở thành một quốc gia độc lập.

Một người tinh mắt khác là Charles Darwin. Chắc mọi người đều biết ông cha đẻ của thuyết tiến hóa này. Khi Darwin mới 22 tuổi, ông được theo con tàu thủy trác đặc H.M.S. Beagle chu du khắp thế giới từ tháng 12/1831 tới tháng 10/1836. Chính trong cuộc hành trình này, Darwin đã sưu tầm các mẫu vật và kiến thức về tự nhiên để đưa ra thuyết tiến hóa của loài vật sau này. Cabo Verde là một trạm dừng chân quan trọng tuy không có trong hải trình của con tàu. Trong 21 ngày lưu lại đây, ông đã tìm được nhiều loại thực vật, động vật lạ được ông dùng trong việc khai sanh học thuyết tiến hóa.

Không như các nhà thám hiểm và nghiên cứu từ nhiều thế kỷ trước, cả thế giới sững sờ khi biết trên mặt đất này có một nơi tên Cabo Verde chỉ từ khi chứng kiến những cặp giò của quốc gia này bay nhảy trên các sân cỏ của giải World Cup 2016. Không phải đất nước nào muốn tham dự giải đều khơi khơi tới phó hội được. Họ phải tranh đấu tại mỗi địa phương. Cabo Verde thuộc một bảng của Phi Châu phải đấu 10 trận để tranh một chỗ trong hai chỗ dành cho bảng này. Trận đầu, họ thủ huê với Angola. Trận thứ hai, họ bị Cameroon giũa với tỷ số 4-1. Tám trận còn lại họ vùng lên và thắng 7 trận, nghiêm nhiên đứng đầu bảng phó hội vòng chung kết của World Cup. Đội Cameroon từng dìm họ ở trận đầu đã chịu phép xuống hàng thứ hai. Đó là phần thưởng

cho một đất nước ham chuộng thể thao mà bóng tròn là môn thể thao vua. Các môn khác gồm bóng rổ, chạy bộ, bơi lội, câu cá, đua xe đạp, đánh golf, leo núi, cưỡi ngựa. Với số dân ở ngoài nước đông hơn ở trong nước, đội túc cầu Cabo Verde, biệt danh là Blue Sharks (Cá Mập Xanh) gồm 26 người hiện chơi cho 25 câu lạc bộ tại 14 quốc gia : Bồ Đào Nha, Bulgaria, Mỹ, Ái Nhĩ Lan, Romania, Tây Ban Nha, Thổ Nhĩ Kỳ, Phần Lan, Hòa Lan, Nga, Hung Gia Lợi, đảo Chypre, Do Thái.

Ngay từ trận đấu đầu tiên trên sân cỏ World Cup với đội Tây Ban Nha, đương kim vô địch châu Âu, khán giả khắp năm châu đã chú ý tới thủ môn **Vozinha** khi anh cản được các cú sút vũ bão giữ được màn lưới trinh bạch. Có nhiều chuyện nói về anh chàng này. Anh đang thất nghiệp! Anh đã từng thi đấu cho nhiều đội tại Angola, Moldova, Chypre, Tiệp Khắc, Bồ Đào Nha. Ngày 1/6/2026 anh hết hạn hợp đồng với đội Chaves và chưa có đội nào cứu mang. Anh sinh ra tại Mindelo, một thị trấn chỉ có 70 ngàn dân. Cha đi nghĩa vụ, mẹ đi làm xa, anh sống với ông bà ngoại từ nhỏ. Cha anh không thích con trai chơi đá banh nhưng ông ngoại lại khuyến khích anh chơi môn thể thao thịnh hành này. Chính ông ngày ngày dắt anh đi tập và nói thẳng ra ước mong: “Một ngày nào đó, ông sẽ thấy cháu tham dự World Cup”. Khi đó Cabo Verde chưa bao giờ héo lánh tới giải bóng đá danh tiếng toàn cầu này. Tới khi anh đứng trấn khung thành tại World Cup đầu tiên mà Cabo Verde tham dự, ông ngoại anh không còn nữa. Cái tên Vozinha là tên gọi thân mật mà ông ngoại anh đặt cho anh. Tên thật anh là Josimar José Évora Dias.

Đội Cabo Verde đứng trang bảng H gồm bốn đội : Tây Ban Nha, Uruguay, Saudi Arabia và Cabo Verde. Bốn đội đá xoay tua với nhau để lựa ra hai đội vào vòng trong, vòng 32 đội. Đội Cabo Verde dĩ hòa vi quý. Ba trận đấu họ chẳng thắng ai và cũng chẳng thua ai, kiếm được 3 điểm, đứng thứ nhì trong bảng. Cầm chân đội trên chân Tây Ban Nha trong trận đầu tiên, anh khóc vì ông bà không được thấy ước vọng của họ thành hình, người mẹ còn sống của anh cũng không có mặt trên khán đài. Hình ảnh của anh mít ướt 40 tuổi lan truyền mạnh mẽ trên mạng xã hội, thu hút sự quan tâm của giới truyền thông quốc tế. Mẹ anh, bà Ana Candida Evora, làm nghề dọn dẹp nhà cửa, chẳng có cửa nào để sang Mỹ coi con trai bay lượn trước khung thành. Chính phủ Mỹ đã liệt quốc gia Cabo Verde vào số những nước mà người dân muốn vào Mỹ phải đóng 15 ngàn đô Mỹ tiền cọc. Bà công nhân quét dọn nặn đầu ra số tiền lớn khủng này. Lại còn tiền máy bay, phí tồn ăn ở, tất cả ngoài tầm với của đôi tay chai nhám của người mẹ lam lũ có con lần đầu đại diện quốc gia tham dự World Cup.

Theo hãng tin Reuters, sự kiện hy hữu này động tới lương tâm của FIFA, Liên Đoàn Túc Cầu Cabo Verde và các cơ quan liên quan. Họ phối hợp để hành động. Cả một guồng máy chạy hết tốc lực để đưa bà mẹ của Vozinha qua Mỹ để kịp dự trận đấu thứ hai của Cabo Verde với đội Uruguay. Anh Vozinha cùng đồng đội cầm chân Uruguay với tỷ số 2-2. Khi xong trận đấu, anh nhìn thấy mẹ ngồi trên khán đài coi anh bắt bóng, anh lại khóc! Bà Ana, 59 tuổi, đã coi trận trước tại quê nhà. Coi xong, bà hãnh diện nói: “*Tôi đã nói sẽ không có trái banh nào lọt lưới, và điều đó đã xảy ra. Tôi rất tự hào về con trai tôi!*”. Con trai bà nổi tiếng thiệt.

Trước trận đấu đầu tiên với Tây Ban Nha, trang Instagram của **Vozinha** có hơn 25 ngàn người theo dõi. Sau trận đấu, con số này vọt lên như điều gặp gió, tới 12 triệu lận! Uy tín của Vozinha tăng mạnh. Nhiều hãng sản xuất đồ điện tử Hisense, nhà tài trợ chính của FIFA, chọn anh làm khuôn mặt đại diện cho chiến dịch quảng cáo rầm rộ trên toàn thế giới. Trang mạng ABC News dự đoán giá trị thương mại của chàng thủ môn 40 tuổi này tăng lên gấp hàng trăm lần. Theo Sports Illustrated, số người theo dõi Vozinha trên mạng xã hội còn hơn cả siêu sao bóng bầu dục Patrick Mahomes của Mỹ.

Nhớ về đoạn đường đưa anh tới vinh quang ngày nay, **Vozinha** trải lòng với giới truyền thông. Cái tên thân mật do ông ngoại đặt cho anh, theo tiếng Creole có nghĩa là “bà”. Tại sao lại có cái tên “ông ẹo” này, anh nói: “*Ở khu tôi sống, những bạn đá banh với tôi đều lớn tuổi hơn tôi nhiều. Khi chơi đá banh với họ ngoài đường, tôi thường xuyên bị chơi xấu. Lý do là vì tôi đá chân trần rất giỏi, tính tôi lại hiếu thắng và ngang bướng. Tôi không thích thua. Tôi bị chèn ép và chạm rất nhiều nhưng vì nhỏ con tôi chẳng thể đáp trả. Chỉ tức giận chạy về nhà, mặt mũi hầm hầm. Mấy đứa đó trên tôi nói tôi chạy về nhà để mách ông bà*”. Cái thân hình khiêm nhường bị ức hiếp ngày nhỏ sau đó bị các huấn luyện viên coi thường không cho đá. Chỉ khi tới tuổi trưởng

thành, cơ thể anh phát triển mạnh mẽ, anh mới có nhiều cơ hội chờ đón trước mặt. Năm 25 tuổi anh mới trở thành cầu thủ chuyên nghiệp. Anh tâm sự: *"Nếu được nói với Vozinha năm 18 tuổi, tôi sẽ bảo cậu ấy hãy tự hào về bản thân. Cậu ấy đã phấn đấu nhiều. Thành thật mà nói, khi còn nhỏ tôi chưa bao giờ mơ tới những điều như thế này. Nhưng sau khi tham dự World Cup lần đầu tiên, cũng là lần đầu tiên của đất nước tôi, tôi có thể nói với phiên bản trẻ của mình rằng tất cả đều xứng đáng"*.

Sau vòng loại, lọt vào vòng 32, đội Cabo Verde gặp đội Argentine. Thật là bất công. Đội đương kim vô địch World Cup gặp đội tay mơ của một đất nước nhỏ nhút nhất trong các đội tranh tài, lại thêm lần đầu tham dự vào bàn tiệc túc cầu thế giới. Người ta gọi đây là cuộc đấu giữa người khổng lồ Goliath và chú nhỏ David trong thần thoại.

Tôi căng mắt ngồi chờ coi trận đấu bất cân xứng này. Thiệt lòng tôi chỉ ước muốn đội Cabo Verde ghi được một trái vào lưới của Argentine là vui dù có thua tới bao nhiêu trái cũng chẳng sao. Nhưng các cầu thủ của Cabo Verde không an phận như tôi. Họ muốn làm chàng David giết chết được Goliath như trong thần thoại. Và họ gần như làm được. Trận thư hùng diễn ra như hai đội ngang sức ngang tài, không phải chú chim chích đấu với đại bàng. Họ ăn miếng trả miếng như một tay chơi sòng phẳng. Phút 29 của hiệp một, Messi ghi bàn thắng đầu tiên. Phút 59 của hiệp hai, Derooy Duarte gỡ 1-1. Xong hai hiệp đấu chính thức, hai đội hòa nhau. Qua hiệp phụ thứ nhất, Argentine lại dẫn 2-1. Tôi cũng như nhiều khán giả coi như xong trận. Nhưng các chàng tí hon David không cam phận như vậy. Lopes Cabral gỡ huê 2-2 trước khi hiệp phụ thứ nhất kết thúc. Phút 111 của hiệp hai, Messi đá một trái phạt góc, banh treo trước lưới của Carbo Verde, trung vệ Christian Romero của Argentine nhảy cao đánh đầu. Banh bay trúng đầu Diney Borges của Cabo Verde lọt vào lưới nhà một cách oan ức. Dù bên Carbo Verde ồ ạt tấn công vào những phút cuối nhưng lộc trời cho chỉ có vậy. Họ đành ôm hận vì thiếu may mắn.

Trên màn hình tôi thấy một tấm biểu ngữ lớn do một cổ động viên của Cabo Verde giương ra: **"Small island. Big dream. Refuse to loose"**. Đảo nhỏ. Mơ lớn. Không chịu khuất phục. Tiếng còi của trọng tài kết thúc trận đấu trong sự ngơ ngẩn của tôi. Tại các phương trời khác, các ông viết lách thích coi đường banh trên sân cỏ cũng ngơ ngẩn như tôi. Ông Bộ Lập viết:

"Trận cầu Argentina - Cape Verde xứng đáng là trận cầu hay nhất World Cup 2026. Thậm chí hay nhất 23 kỳ World Cup của lịch sử thể giới túc cầu, từ năm 1930 đến giờ. Khi mới vào mùa World Cup này tui đã có status nói Cape Verde nhỏ mà có võ. Bây giờ thì biết chắc Cape Verde không những có võ mà là có võ thượng thừa. Từ đầu giải đến giờ Cape Verde chưa thua trận nào kể cả Tây Ban Nha, chỉ thua Argentina. Dù thua nhưng họ đã làm cho các cầu thủ Argentina phải hết hơi (theo đúng nghĩa đen) vì trong suốt 120 phút người hâm mộ Argentina phải lo sợ đến phút cuối cùng. Dù thua nhưng Cape Verde đã khiến cả thế giới phải ngả mũ trước một dân tộc thuộc hàng nhỏ nhất thế giới này. Người Cape Verde nói: "Từng hạt cát sẽ làm đầy bao lớn." Trong thế giới túc cầu, dân tộc Cape Verde là một hạt cát vĩ đại".

Ông Khiêm Đỗ của "Cây Gậy Làm Mưa" múa gậy:

"Một quốc gia dân số bằng thị xã Hải Dương, diện tích bằng tỉnh Ninh Bình và tổng sản lượng bình quân ngang với Việt Nam (5100 usd/năm) mà lọt vào World Cup. Đá huê với Uruguay và Ai cập, Saudi xong gặp Argentina thì thua có chút xiu! Vậy cũng đủ rạng rỡ kiêu ra sân vận động gặp anh hùng rồi... Nhưng sáng nay mình gặp bạn Cabo Verde chúc mừng thì cô nói "Thua rồi!" với vẻ mặt tên tò! Cái thua kia cũng có ba bảy đường, có khi biến có khi thường, có quyền nào phải một đường sút banh? Nếu không có World Cup này, chắc chẳng ai biết đến Cabo Verde ngoài chuyện đó là chặng chặng ma túy từ Nam Mỹ sang Âu châu. Mình thì thấy vậy đã vinh rồi nhưng họ thấy thua vẫn là nhục vậy".

Ông nhà thơ kiêm họa sĩ Đỗ Trung Quân, người thú thật nhiều khi vừa xem vừa ngủ gật vì tuổi già, nhưng trận Goliath đấu với David này chắc ông không gật gù tuy rất tán thành:

"Họ hoàn toàn vô danh ngay cả khi đã bước vào sân chơi World Cup 2026. Nhưng định mệnh đặt họ vào những cuộc đối đầu không tưởng: hai cựu vô địch thế giới Uruguay và Tây Ban Nha, một đương kim vô địch: Acentina. Họ chơi ngang ngửa, không nao núng và bất bại. Lịch sử bóng đá thế giới chưa từng có và sẽ không có nữa".

Trái banh đã lăn đủ vòng. Không có phiên bản mới của chuyện Goliath và David. Cũng không có chuyện “Nực cười châu chấu đá xe / Tưởng rằng chấu ngã ai dè xe nghiêng”. Nhưng có chàng David thời đại ngẩng cao đầu trở về quê hương trong tiếng nhạc rộn rã vang lừng. Không thắng cũng như đã thắng!